Памятай, беларус, што і ты чалавек, які можа сабой гаспадарыць!
Л.Шпакоўскі-Случанін

Рагнеда

№ 1, жнівень 1993 года
Кошт - па дамоўленасці

СЛОВА ДА ЧЫТАЧА

Шаноўны чытач! Ты трымаеш у руках першы нумар газеты, якую вырашыла заснаваць Салігорская аб'яднаная раённа-гарадская рада Таварыства беларускай мовы Імя Ф.Скарыны пры дапамозе таварыства з абмежаванай адказнасцю "БелПВТТА" ("Прамысловае выкарыстанне тэкстыльна-трыкатажных адыходаў"). Гэтае выданне мае на мэце далучыць цябе да скарбаў нашай гісторыі, паказаць, якая самабытная і багатая наша культурная спадчына, раскрыць аспекты сучаснага жыцця ў нашым горадзе і раёне. Мы з радасцю прымем дапамогу ад тых, хто жадае, каб "Рагнеда" была цікавай і змястоўнай. Яе карэспандэнтамі могуць быць усе, хто неабыякавы да лёсу нашай Бацькаўшчыны. Матэрыялы ж, скіраваныя супраць нашай дзяржаўнасці, мовы і нацыянальнай сімволікі, рыхтавацца да друку не будуць. Свае слова ў гэтай справе ўжо сказалі нашы вучоныя-гісторыкі, якія, карыстаючыся дакладнымі крыніцамі, высветлілі, дзе нашы карані, адкуль вядзецца род беларусаў.

"Калі ў чалавека няма патрыятычных пачуццяў, ён становіцца перакаці-полем, якому ўсё роўна, што гіне: культура, памяць ці зямля", - такую думку выказаў вядомы літаратуразнаўца Адам Мальдзіс. Нам неабходна ўсвядоміць: мы - не бязродныя Іваны, не пясчынкі ў гэтым сусвеце; мы - этнас, мы - народ, мы - нацыя. Вядома, на старонках газеты знойдзецца месца і для цікавага займальнага матэрыялу, для розных карысных парад на ўсе выпадкі жыцця. Таму дасылайце нам пытанні, а мы пастараемся адказаць на іх. Спадзяемся, што сумеснымі намаганнямі мы зможам зрабіць цікавую, змястоўную газету.

Наша газета пакуль што рыхтуецца на энтузіязме, на грамадскіх пачатках. Наклад яе невялікі - 999 экзempляраў. Напачатку выходзіць яна будзе адзін раз на месяц. Калі ж "Рагнеда" знойдзе свайго чытача і яе можна будзе без ваганняў зарэгістраваць, каб потым аб'явіць падпіску, мяркуецца, што перыядычнасць яе выхаду павялічыцца да аднаго разу на тыдзень. Хочацца выказаць шчырую ўдзячнасць за графічнае афармленне назвы газеты студэнтам Львоўскага паліграфічнага інстытута Уладзіміру Пятровічу і Уладзіміру Станкевічу, за фінансавую дапамогу ў выпуску гэтага выдання - дырэктару таварыства "БелПВТТА" Леаніду Ясінаву, за камп'ютарны набор і вёрстку газеты - Навукова-вытворчай і камерцыйнай фірме "Грэйп". Спадзяемся, што твае сустрэчы, чытач, з "Рагнедай" стануць рэгулярнымі, што наладзіцца тваё сяброўства з намі.

● Актуальае пытанне

ЗАКОН НЕАБХОДНА ВЫКОНВАЦЬ

Першага верасня - трэція ўгодкі з дня прыняцця Закона аб мовах Рэспублікі Беларусь. З гэтага моманту ўводзяцца ў дзеянне артыкулы 11,27,28,29,31,32,35 Закона. Мы нагадваем змест названых артыкулаў і звяртаем увагу кіраўнікоў дзяржаўных і камерцыйных структур на тое, што Закон неабходна выконваць.

Артыкул 11. Мова дакументаў аб статусе грамадзян Беларускай ССР

Афіцыйныя дакументы, якія сведчаць статус грамадзяніна, - пашпарт, працоўная кніжка, дакументы аб адукацыі, пасведчанні аб нараджэнні, шлюбе, а таксама дакументы аб смерці асобы выконваюцца на беларускай і рускай мовах, а асобныя дакументы пры неабходнасці - на беларускай і іншай мове.

Артыкул 27. Мова ў сферы навукі

У Беларускай ССР вынікі навукова-даследчых прац афармляюцца на беларускай мове, а з улікам іх прызначэння - на рускай мове. Выканаўцы навукова-даследчых прац могуць выбіраць мову публікацый навуковых вынікаў.

Артыкул 28. Мова ў сферы культуры.

У Беларускай ССР мовай у сферы культуры з'яўляецца беларуская мова. Гарантуецца таксама захаванне і развіццё культуры на мовах прадстаўнікоў іншых народаў, што жывуць у рэспубліцы.

З мэтай шырокага азнаямлення грамадзян рэспублікі з дасягненнямі культуры народаў СССР і сусветнай культуры Беларуская ССР забяспечвае пераклад і выданне на беларускай мове мастацкай, палітычнай, навуковай, вучэбнай і іншай літаратуры, вытворчасць і паказ фільмаў і аўдыявізуальных твораў.

Артыкул 29. Мова сродкаў масавай інфармацыі

У Беларускай ССР мовай афіцыйных сродкаў масавай інфармацыі з'яўляецца беларуская мова.

Мовай афіцыйных сродкаў масавай інфармацыі могуць таксама быць руская мова і мовы іншых нацыянальнасцей.

Артыкул 31. Мова аб'яў і паведамленняў

Тэксты афіцыйных аб'яў, паведамленняў, плакатаў, афіш, рэклам і да т.п. выконваюцца на беларускай мове. Побач з беларускім тэкстам можа быць змешчаны яго пераклад на іншую мову.

Артыкул 32. Мова маркіроўкі тавараў

Маркіроўка тавараў, этыкеткі на таварах, інструкцыі аб карыстанні таварамі, зробленымі ў Беларускай ССР, выконваюцца на беларускай мове.

Маркіроўка тавараў на вываз за межы Беларускай ССР выконваецца на беларускай, рускай мове або мове заказчыка.

Назвы ў таварных знаках даюцца на беларускай мове.

Артыкул 35. Мова асабовых імён

Беларускія асабовыя імёны і прозвішчы ўжываюцца адпаведна нацыянальнай іменаслоўнай традыцыі і законам беларускай мовы.

Асабовыя імёны і прозвішчы з іншых моў пішуцца і ўжываюцца на беларускай мове адпаведна правілам перадачы іншамоўных імён.

Раім прачытаць

КОЛЬКІ НАС?

На 1 студзеня 1992 года ў Беларусі пражывала 10 мільёнаў 300 тысяч жыхароў. За год іх колькасць павялічылася на 20 тысяч (0,2 працэнта). Сярэднегадавы тэмп прыросту насельніцтва за 1986-1990 гады - 0,5 працэнта. Удзельная вага жанчын - 53, мужчын - 47 працэнтаў. Шчыльнасць насельніцтва - 50 чалавек на адзін квадратны кіламетр. У горадзе жыве 68 працэнтаў, у вёсцы - 32.

Нацыянальны склад насельніцтва даволі аднародны: беларусы складаюць 77,9 працэнта (паводле перапісу 1989 года), рускія - 13,2, палякі - 4,1, украінцы - 2,9, яўрэі - 1,1, прадстаўнікі іншых нацыянальнасцяў - 0,8 працэнта.

Найбольш сканцэнтраваны нашы суайчыннікі ў суседніх дзяржавах, пры гэтым на памежных з Беларуссю тэрыторыях - на сваіх спрадвечных, гістарычных землях, якія ў выніку барацьбы і палітычных гульняў больш моцных суседзяў былі адарваны ад роднай старонкі. Па звестках розных даследчыкаў ад 250 да 400 тысяч беларусаў пражывае ў Польшчы, пераважна на сваіх этнічных землях Беласточчыны і Падляшша. У новых незалежных дзяржавах, якія адрадзіліся ці створаны на тэрыторыі былога СССР, асела 2 мільёны 130 тысяч беларусаў, у тым ліку ў Расіі - 1 мільён 200 тысяч. Тут найбольш кампактна яны пасяліліся ў Маскве і вобласці - 129 тысяч, Санкт-Пецярбурзе і прыгарадах - 127 тысяч, Калінінградскай вобласці - 74 тысячы, Карэліі - 55 тысяч, Цюменскай вобласці - 49 тысяч і ў іншых рэгіёнах. Сярод жыхароў Украіны - 440 тысяч беларусаў, Казахстана - 183 тысячы, Літвы - 63 тысячы, Эстоніі і Узбекістана - па 29 тысяч, Малдовы - 20 тысяч.

● Слынныя людзі Бацькаўшчыны

ЦЯРНІСТЫЯ СЦЕЖКІ РАГНЕДЫ

У другой палове дзесятага стагоддзя ў Полацку княжыў Рагвалод. Слаўны і багаты быў у тыя часы гэты горад, які вёў гандаль з многімі іншымі гарадамі і краінамі. Да прыстані на беразе Дзвіны безупынна прыплывалі і адплывалі вялікія чаўны з таварамі. Прыязджалі купцы і госці са Смаленска, з Ноўгарада, з Кіева, з Нямеччыны і нават з далёкай Грэцыі. Куплялі і вывозілі яны звярыныя футры і скуры, пчаліны мёд і воск, смалу і тук. А прывозілі дарагія тканіны, зброю, розныя жалезныя вырабы. Ад гэтага гандлю багацеў горад, і па цэлым свеце разносілася слава аб ім і аб магутным князю полацкім - Рагвалоду, які валадарыў не толькі над Полацкам, але і над іншымі беларускімі гарадамі, што плацілі яму даніну на ўтрыманне дружыны. За некаторыя княствы (Смаленскае, Тураўскае) вёў Рагвалод барацьбу з кіеўскім князем Уладзімірам. Той жа шукаў пагаднення і сваяцтва з полацкім князем, бо хацеў пашырыць свае ўладанні. Ён паслаў сватоў да прыгожай дачкі Рагвалода - Рагнеды, але праличыўся: гордая князёўна адмовіла Уладзіміру з тае прычыны, што ён быў сынам нявольніцы. Уладзімір пакрыўдзіўся і з вялікім войскам пайшоў на Полацк. Нялёгка было яму заваяваць наймацнейшае ў Беларусі абароннае

(Заканчэнне на 2-й стар.)

ЦЯРНІСТЫЯ СЦЕЖКІ РАГНЕДЫ

(пачатак на стар. 1)

месца: палачане змагаліся мужна і зацята. Але Уладзімір меў вялікае войска, акружыў горад, на вачах родных і блізкіх згвалціў Рагнеду, пасля забіў яе бацькоў і братоў, спаліў і разбурыў Полацк. Нарабаванае дабро і Рагнеду ён забраў з сабою ў Кіеў. Гордая крывічанка стала адной з яго жонак.

Праз некаторы час Рагнеда нарадзіла свайго першынца - сына Ізяслава. Пасля, адзін за адным, з'явіліся на гэты свет сыны Мсціслаў, Яраслаў, Усевалад, а таксама дочкі - Прадслава і Прэміслава. Неабходна адзначыць, што пасля нараджэння Прадславы Уладзімір, які хацеў толькі сыноў, разлаваўся на жонку і выселіў яе з Кіева ў сяло Прадславіна.

Рагнеда ніяк не магла дараваць крыўды, якую зрабіў ёй Уладзімір, не магла забыць родныя палеткі, лясы і гоні, крывіцкі народ і ўвесь час шукала спосабу, каб адпомсціць яму за бацьку, маці, братоў і каб зноў вызваліць Полаччыну. Нарэшце яна наважылася забіць мужа. Аднойчы, калі ён наведаў яе ў Прадславіне, Рагнеда атрымала магчымасць здзейсніць свой план. Занёсшы нож над спячым Уладзімірам, яна прамахнулася ... Па загадзе Уладзіміра быў скліканы сход баяраў і вылатных мужоў, каб у іх прысутнасці пакараць Рагнеду смерцю.

Прыбраная па-святочнаму, гордая палачанка без страху чакала смерці. Уладзімір ужо дастаў меч, каб здзейсніць прысуд, але ў гэты момант з другога пакоя выйшаў яшчэ зусім малы Ізяслаў. Ледзь трымаючы ў руках цяжкі меч, ён грозна прамовіў: "Бацька, не думай, што ты тут адзін!" Уражаны гэтым і засаромлены Уладзімір дараваў Рагнедзе жыццё, але выслаў яе разам з Ізяславам на іх Бацькаўшчыну - у глухмень ля вытокаў Свіслачы, дзе ў трыццаці вярстах ад Менска, пасярод балотаў, знаходзілася невялічкае паселішча. Там быў пабудаваны горад і названы Ізяславам. Цяпер ён носіць найменне Заслаўль.

Гэта адбылося ў 987 годзе, а праз тры гады Рагнеду вымусілі прыняць хрысціянства, пастрыглі ў манашкі, назваўшы Анастасіяй. Паколькі чарніца павінна была дбаць толькі пра Хрыста, у яе адабралі сына, пасля чаго замкнулі ў келлі, а Ізяслава павезлі ў Полацк. Адзінаццаць гадоў яна пражыла манашкай. Без дзяцей, без будучыні, без вартай справы, толькі з успамінамі, з думкамі, ад якіх і звар'яцець лёгка...

Памерла Рагнеда ў 1000 годзе. На адзін толькі год перажыў яе сын Ізяслаў, якога Уладзімір пасадзіў княжыць у Полацку і які, заняўшы дзедаў пасад, адрадзіў Полацкую зямлю.

Як жа скалаліся лёсы астатніх дзяцей Рагнеды? Мсціслаў стаў князем чарнігаўскім. Яраслаў, празваны Мудрым, княжыў у Ноўгарадзе і Кіеве. Прадслава ўзяла шлюб з чэшскім князем Баляславам III Рудым. Прэміслава выйшла замуж за прынца вугорскага Ласла Сара Лысага. Неабходна адзначыць, што ўнучкі Рагнеды таксама былі жонкамі еўрапейскіх манархаў: Анастасія - вугорскага караля Андрыя І, Лізавета - караля нарвежскага Гаральда III, а пасля караля дацкага Свена II. Наймалодшая ўнучка Ганна стала каралевай Францыі, выйшаўшы замуж за Генрыха І Капета.

Сёння для нас Імя Рагнеды - сімвал мужнасці і любові да Радзімы, самаахвярнасці і ўласнага гонару. Вось чаму наша газета мае назву "Рагнеда".

САБРАЛІСЯ БЕЛАРУСЫ СВЕТУ....

ПЕРШЫЯ УРАЖАННІ

Мне пашчасціла стаць удзельніцай Першага з'езда беларусаў свету. Гэта было самае сапраўднае свята - свята яднання нашых суайчыннікаў, якіх лёс у сілу тых ці іншых абставін раскідаў па ўсіх кантынентах. Але дзе б ні жылі гэтыя людзі: у Злучаных Штатах Амерыкі, у Аўстраліі, у Канадзе, у Францыі, у Германіі - яны не растрацілі свае чалавечыя якасці, не пазбавіліся вялікага пачуцця нацыянальнай годнасці, не забылі родную мову, захавалі яе мяккае гучанне, меладычнасць. Прыемна было глядзець на іх твары з адкрытымі добразычлівымі ўсмешкамі, пазіраць у вочы, якія свяціліся непадробнай радасцю, шчырасцю, даверам. Міжволі ўсплыў у памяці верш паэта-эмігранта Янкі Золака "Сум па Радзіме":

З краю роднага,
з роднага дому,
У чужы і няведамы
край
Мяне выгнаў мой
лёс-пустадомак
Сумаваць і павольна
ўміраць.
Я жыву і - здаецца -
вясёлы
Па чужацкай
вандрую зямлі,
Толькі сняцца мне
нашыя сёлы,
Сняцца любыя
сэрцу палі.
Сніцца мне: на
вячорках дзявочых
Песні родныя
срэбрам звіняць...
Слёзы горкія
льюцца мне з вочаў,
Аніяк не магу іх
суняць.
І тады я павольна
згараю
У пякучай сардэчнай
журбе!..
О, мой любы,
гаротны мой Краю,
Як жа цяжка мне
жыць без цябе!

ШТО РАДУЕ НАШЫХ СУАЙЧЫННІКАЎ У СВЕЦЕ

Пякучы, нясцерпны боль, цяжкі смутак, невыносная туга па родных мясцінах спадарожнічае ім і сёння. Адно, бадай, радуе: Беларусь набыла суверэнітэт, стала незалежнай дзяржавай, вярнула свае спрадвечныя сімвалы - бел-чырвона-белы сцяг і герб "Пагоню". Праўда, да сапраўднай незалежнасці яшчэ далёка, але нашых суайчыннікаў у свеце радуе тое, што збываецца іх даўняя мара пра вольнасць роднага краю, што беларускі народ усё-такі зразумеў сваю місію, сваё прызначэнне і змог пераступіць праз старыя стэрэатыпы. Змены адбыліся і ў адносінах да тых, хто вымушаны быў эміграваць: мара аб сустрэчы з Бацькаўшчынай збылася явай. Засмучае толькі адна акалічнасць: не гучыць у Беларусі родная мова, яе месца ў зносінах займае мова суседняй дзяржавы. Страшна балюча тое, што беларусы ніяк не ўцямяць адну ісціну: як плод без зярняці нельга назваць плодам, так і народ без мовы з'яўляецца толькі насельніцтвам, а не народам, нацыяй.

"СХІЛЯЮ ГАЛАВУ ПЕРАД НАСТАЎНІКАМІ"

Узгадваецца размова ў апошні дзень, у час сяброўскай вячэры, з беларусам з Аўстраліі, побач з якім мне давялося сядзець. Даведаўшыся, што я працую настаўніцай, ён сказаў:

- О, настаўніца? Я схіляю галаву перад настаўнікамі.

(Заканчэнне на 4 стар.)

● НАМ ПІШУЦЬ...

РОДНАГА БЫЛО НЕ ШМАТ ...

"Каб любіць Беларусь нашу мілую, трэба ў розных краях пабываць", - пяецца ў песні. Калі ж ты ўжо здолеў пабываць у розных мясцінах і раптам знаходзіш на сваёй роднай зямельцы незнаёмы прыгожы куток, то пачынаеш узірацца ў яго больш уважліва. Менавіта такім прыгожым кутком, з якім мне пашчасціла пазнаёміцца ў мінулым годзе, стаўся Салігорск - чысты, утульны, кампактны горад з добрым вадасховішчам і цудоўным лесам навокал. А можа гэта прыгажосць па-асабліваму ўразіла мяне яшчэ і таму, што, дзякуючы гаючым уласцівасцям солі, пячоры Салігорскага спелярыя пачалі вяртаць страчанае раней здароўе.

Сёлета час майго лячэння ў спелярыі супаў са святам Купалля. Не зважаючы на дождж, пайшоў на бераг вадасховішча, каб пабачыць, як яго святкуюць салігарчане. На жаль, гэта было вельмі сумнае відовішча. Мне падалося, што свята рыхтавалася людзьмі, абыякавымі да Беларушчыны. Яшчэ не пачалося свята, а ўжо можна было набыць піва. Увагу прыцягвалі вялікі атрад міліцыянераў з дубінкамі. Слых рэзаў рэстаранны рэпертуар расейскай песні. На сцэнічнай пляцоўцы быў транспарант з назвай свята, стаяла ваза з кветкамі і ... прыемна пагойдваліся пад звыклы музычны рэпертуар два п'яныя хлопцы з бутэлькамі піва ў руках. Хлопцы, здаецца, паводзілі сябе прыстойна: не брыдкасловілі, не абражалі прысутных і нават паднялі паваленую імі ж вазу з кветкамі. А ахоўнікі правапарадку і арганізатары свята палічылі, мусіць, што ўсё праходзіць у лепшых традыцыях мясцовага люду, і заставаліся абыякавымі да таго, што адбывалася.

Толькі праз гадзіну (не ў 20.00, як афішавалася, а ў 21.00) з'явіўся на сцэне ансамбль "Родник" (менавіта так, па-расейску, аб'явіў яго назву вядучы). Чакалася, што на Купалле будзе гучаць на поўную сілу роднае слова. Але роднага было не шмат, а слухаць у Купальскую ноч расейскія прыпеўкі ды хвацкую "Сямёнаўну" наогул было горка ...

Барыс Мускі,
жыхар г.Мінска.

Ад рэдакцыі. Тыя факты, што прыводзяцца ў лісце, на жаль, не адзінкавыя. Пад расейскі рэпертуар групы "Карусель" прайшло святкаванне Сёмухі, або Тройцы. Незразумела, дзе ж мы жывем: у суверэннай, незалежнай Беларусі ці ў Паўночна-Заходняй расейскай ускраіне? Згодна з артыкулам 28 Закона аб мовах Рэспублікі Беларусь, моваю ў сферы культуры з'яўляецца беларуская. Гэты артыкул уводзіцца ў дзеянне з 1-га верасня бягучага года. Установы культуры нашага горада ды і раёна да пераходу на дзяржаўную мову не падрыхтаваліся: не гучыць яна ў паўсядзённай працы, у візуальнай інфармацыі перавага аддаецца мове суседняй дзяржавы...

● Як гукнецца ...

ЖЫВУЦЬ ІДЭІ МІКІТЫ ЗНОСАКА?

Штотыднёвік "Літаратура і мастацтва" за 6 жніўня ў рубрыцы "Кола дзён" змясціў рэпліку пад загалоўкам ""Перадача" тыдня" наступнага зместу: "У панядзелак, 2 жніўня, Беларускае тэлебачанне арганізавала "сустрэчу для нас" з прэзідэнтам фірмы "Калінка" В.Кавалевічам, які, рыхтуючыся да халоднай зімы, праявіў ініцыятыву і ўжо набыў для рабочых свайго прадпрыемства дзесятак "буржуек". Цікава было паслухаць яго ныя развагі пра "Белую Россию", пра тое, што сёння важней: "колбаса или белорусский язык", пра тое, што Беларусі тэрмінова трэба ўваходзіць у склад Расіі і г.д. Дзякуй калегам з нацыянальнай тэлерадыёкампаніі, яны, самі не жадаючы таго, цудоўна паказалі, якога тыпу і інтэлектуальнага ўзроўню людзі кіруюць эканомікай сёння".

Так, даў маху Васіль Якаўлевіч, праславіўся. Яго думкі сугучныя тым, якія выказваў герой купалаўскіх "Тутэйшых" Мікіта Зносак - чалавек, які пачынаў сваю кар'еру ў царскай установе, дзе вялікадзяржаўны шавінізм быў узведзены ў ранг палітыкі. І Мікіта адразу ж змікіціў, што лічыцца беларусам яму зусім нявыгадна, бо не будзе ходу па службовай лесвіцы. І ён стаў Нікіціем Зносіловым. І пераняў ад начальства пагардлівыя адносіны да беларускага народа, да ўсяго свайго роднага. Менавіта з гэтага і пачалася яго здрада, яго рэнегацтва...

Бедны беларускі народ! Колькі яшчэ кавалевічаў-зносакаў кіруюць табой, тваёй эканомікай, колькі іх яшчэ "думае", як накарміць свой народ кілбасой, ігнаруючы яго духоўныя патрэбы, адлучаючы ад сваёй спадчыны... Тут дарэчы ўзгадаць словы нашага выдатнага пісьменніка Уладзіміра Караткевіча:

Вучыся, сын герояў
і багоў,
Не пагарджаць святым
сваім мінулым,
А заслужыць яшчэ,
І вартым быць яго.

Як кажуць, не плюй у калодзеж... Народ, сярод якога жывеш, яго звычаі, культуру і мову патрэбна паважаць, інакш і сам не будзеш карыстацца павагай. Манкурты ніколі не былі ў пашане ні ў аднаго народа.

У лістападзе мінулага года ўпершыню на Беларусі была адзначана гадавіна Слуцкага паўстання. І хоць святкаванне не стала ўсенародным, усё ж такі замоўчваць падзеі 1920 года ўжо немагчыма. З'явіліся шматлікія публікацыі на падставе схаваных да апошняга часу дакументаў. Хацелася б звярнуць увагу на два артыкулы кандыдата гістарычных навук Ніны Стужынскай у штотыднёвіку "Літаратура і мастацтва" - "Случакі" (29.01.93г.) і "Помста" (07.05.93г.) Яны маюць непасрэднае дачыненне да гісторыі нашага краю. На жаль, "ЛІМ" чытаюць далёка не ўсе жыхары Салігоршчыны, таму мы вырашылі змясціць агляд гэтых публікацый, які падрыхтавала Ларыса Бойка-- старэйшы навуковы супрацоўнік Салігорскага краязнаўчага музея.

КАГО Ж НАЗАВЕМ БАНДЫТАМІ?

"ШПІЁНЫ"

Артыкул "Случакі" апавядае пра васемнаццаці-дзевятнаццацігадовых юнакоў, якія ў 1920 годзе апранулі ваенны мундзір, каб пастаяць за незалежнасць Беларусі. Сярод іх былі і старобінскія хлопцы - Іван Карафа-Корбут, Юліян Жаўрыд, Міхаіл Ключановіч. Па ўспамінах курсантаў, кіраваў наборам моладзі ў ваенную школу ў Слуцку вядомы беларускі эсэр, камісар Найвышэйшай Рады БНР Павел Якаўлевіч Жаўрыд.

Н.Стужынская падкрэслівае, што ў случакоў быў выбар: "... адны запісваліся ў "міліцыю беларусаў", другія - у "балахоўцы", трэція - "у Семежаўскую армію", чацвёртыя - у асноўным моладзь, найбольш адукаваная і патрыятычна настроеная яе частка ... - "пажадалі надзець мундзір афіцэра арміі незалежнай Беларускай Народнай Рэспублікі".

Усіх прынятых адправілі ў Лодзь, дзе "абмундзіравалі і навучалі ваеннаму строю". У школе мелася аддзяленне з выкладаннем на беларускай мове. Аднак абяцанні "заходняга суседа" дапамагчы Беларусі ўмацаваць дзяржаўную незалежнасць не былі выкананыя: "Як вядома, Савецкая Расія і Польшча здолелі дамовіцца. З інтарэсамі Беларусі, як народа ніхто не лічыўся. Ненадзейнасць і няяснасць перспектывы навучання случакі адчулі вельмі хутка. Праз паўгода рознымі шляхамі яны паімкнуліся на радзіму".

Многія з курсантаў у 1922-24 гадах былі асуджаныя за нелегальны пераход мяжы, высочваліся як дэзерціры, адбывалі пакаранне ў турмах, служылі ў Чырвонай Арміі. Шмат хто працаваў на зямлі, вёў гаспадарку. Разам іх (не ўсіх, вядома) сабралі зноў у сценах ДПУ Беларусі ў красавіку - маі 1929 года, дзе яны вымушаны былі ўспомніць недалёкае мінулае і жаданне паслужыць незалежнай дэмакратычнай Бацькаўшчыне. "Размова" закончылася стандартным абвінавачваннем у шпіянажы на карысць буржуазнай Польшчы і высылкай на Салаўкі тэрмінам на тры гады. Далейшы лёс большасці з асуджаных не прасочваецца.

"БАНДЫТЫ"

На Беларусі не было амаль ніводнага павета, дзе б пасля кастрычніцкага перавароту не адбываліся выступленні супраць камуністычнага рэжыму. Беларускія сяляне абаранялі свой дом, сваё нажытае нялёгкай працай дабро, спрадвечны лад жыцця, які новая ўлада пачала разбураць з незвычайнай сілай. У артыкуле Н.Стужынскай "Помста" апавядаецца пра адносіны бальшавікоў да нязгодных з рэжымам людзей, якіх яны ўпарта называлі "бандытамі". Да таго ж, згодна з бальшавіцкай логікай, бацька павінен быў несці адказнасць за сына, сын - за бацьку, жонка - за мужа, брат - за брата і г.д. Захаваліся дакументы, якія сведчаць пра трагічны лёс слуцкіх паўстанцаў і іх сваякоў.

16 жніўня 1921 года Слуцкая павятовая паліткамісія пастанавіла: "семейства бандитов выселить в Архангельскую губернию, имущество конфисковать". Сярод пералічаных "бандытаў" - Павел Броневіцкі з Заўшыц, Аляксандр і Сямён Сасноўскія, Франц і Казімера Шыдлоўскія, Антон і Валяр'ян Ярмолінскія (усе з Плянты), а таксама Ганна Скалабан і Ефрасіння Храловіч, якія "находились в услужении у землевладельцев-католиков ради куска хлеба". Асуджаныя да высылкі прасілі савецкую ўладу аб памілаванні. З заявы А.Сасноўскага ў Слуцкую паліткамісію ад 11 кастрычніка 1921 года: "2 октября с.г. меня арестовали и конфисковали всё моё имущество ... приказали садиться на воз и не дали мне ничего съестного ... сидел с женой и детьми неделю в Старобине. По дороге в Слуцк просил у знакомого хлеба. В Слуцке меня опять не допросили. За что страдаю с детками? Старался, чтобы себе и власти хлеба было в достатке. В прошлом году выполнил развёрстку, хотя она была тяжёлая, едва дождался нового хлеба, а теперь весь продналог выполнил... у меня только жена и трое маленьких детей, бандитов нет. ... Прошу разобраться в моей вине и отпустить меня одного попросить у знакомых хлеба и для детей чего-нибудь..."

Рэзалюцыя на заяве Сасноўскага сведчыць аб тым, што ўлада не пашкадавала яго дзяцей. Аднавяскоўцы А.Сасноўскага, асуджаныя на высяленне, пісалі: "Среди нас старики и дети. Тяжело нести незаслуженную кару. Высылка в чужой край хуже смерти. Пощадите невинных людей и несчастных детей!" Не пашкадавалі.

Антон Іванавіч Ярмолінскі, 76 гадоў, прасіў дазволу на пераезд у Дзьякавіцкую воласць Мазырскага павета: "Хоть помру там, где прошла большая часть моей жизни". Не дазволілі. Глухія былі камісары і да просьбаў аднавяскоўцаў, якія заступаліся за асуджаных. Людзі ў той час не баяліся пастаяць за бліжняга. Жыхары Глядкоўска- Шабуньскага сельсавета на чале з яго старшынёй Ісідорам Аляхновічам прасілі аб вызваленні Ярмолінскіх, Шыдлоўскіх, Сасноўскіх. З суседніх воласцяў і сёлаў адгукнуліся людзі на бяду: "Мы, граждане села Завшицы Вызнянской волости, просим за бывшего соседа Франца Шидловского, он не из тех, кого обыкновенно называют паном, относится к гражданам по-товарищески". З вёскі Крывічы ў абарону сям'і Ярмолінскіх пісалі наступнае:"...они люди честные, в политические дела не вмешивались". Аднак савецкая ўлада праігнаравала гэтыя просьбы, палічыла арыштаваных небяспечнымі для сябе.

СВЕДЧАЦЬ ДАКУМЕНТЫ

Н.Стужынская адзначае ў сваім артыкуле: "Многія з людзей, асабліва адукаваных, разумелі ўвесь жах таго, што адбываецца. Дармаўшчына, раздача насельніцтву канфіскаванай маёмасці дэмаралізуе грамадзян, правакуе да лёгкай нажывы, парадкае жаданне будаваць свой дабрабыт на чужым горы, стварае цэлыя шэрагі яўных і тайных даносчыкаў".

Дакументы сведчаць, што гвалт адбываўся на ўсёй тэрыторыі Савецкай Беларусі. У адным з іх утрымліваецца наступная парада: "Если предназначенных к выселению негде держать, их надлежит направлять в Минск для помещения в концлагерь". Тагачасны рэжым жорстка помсціў за супраціўленне, за жаданне быць гаспадаром у сваім доме, на сваёй зямлі, у сваёй дзяржаве. Вайна ўлады з народам разгарнулася з новай сілай у трыццатыя гады.

Пошукі ў архівах дадуць з цягам часу адказ на многія пытанні. А мы зараз спадзяемся на водгук родных, суседзяў, знаёмых тых асобаў, пра якіх піша Ніна Стужынская. Гэта неабходна для аднаўлення нашага мінулага, у якім не павінны быць забытыя, замоўчаныя ці скажоныя старонкі.

Калейдаскоп

УПЕРШЫНЮ У САЛІГОРСКУ

на належным узроўні адзначалася вялікае свята - Дзень Незалежнасці. На гэты час разышліся хмары, выглянула лагоднае сонейка. На сцэнічнай пляцоўцы ў Кавалёвай Лазе з віншаваннем выступіў намеснік старшыні гарвыканкама Іван Ладуцька, сваё майстэрства прадэманстравалі Аляксандр Радзько, які ў вольны час вырабляе з дрэва дудачкі і іграе на іх. Больш за гадзіну гучалі народныя песні ў выкананні гасцей з Мінска - фальклорнага калектыву Беларускага тэлебачання і радыё "Бяседа". Добрыя ўражанні засталіся ў гледачоў ад выступлення самадзейных артыстаў Старобінскага раённага Дома культуры.

БЫЦЬ ЦІ НЕ БЫЦЬ

у горадзе нядзельнай філіі Беларускага гуманітарнага ліцэя? Такое пытанне турбуе актывістаў нацыянальнага адраджэння. З прапановай аб стварэнні філіі яны звярнуліся ў гарадскі выканаўчы камітэт. З аналагічнай просьбай даслалі лісты на імя старшыні гарвыканкама Мікалая Юрчыка старшыня Рэспубліканскага Таварыства беларускай мовы імя Ф.Скарыны Ніл Гілевіч і дырэктар Беларускага гуманітарнага адукацыйна-культурнага цэнтра Уладзімір Колас. Філія, якая будзе працаваць па нядзельных днях, разлічана на самых здольных вучняў з гуманітарнымі схільнасцямі. Больш падрабязную інфармацыю на гэты конт можна атрымаць па тэлефоне 3-21-25.

КІЁСК

па продажы беларускіх выданняў працуе ўжо больш за месяц. Размясціўся ён у раёне ўнівермага "Салігорск". У бязвыплатнае і бестэрміновае карыстанне яго перадаў ТБМ імя Ф.Скарыны дырэктар малога гандлёвага прадпрыемства "Роніс" Мікалай Робец. Тут можна набыць наступную літаратуру: беларускія паданні і легенды ў літаратурный апрацоўцы Уладзіміра Ягоўдзіка пад назвай "Заклятыя скарбы"; кнігу Юрыя Туронка "Беларусь пад нямецкай акупацыяй", створаную на багатым фактычным матэрыяле, які дадае шмат фарбаў у карціну пакутнага шляху Беларусі да сваёй незалежнасці, шляху пошуку яе народам уласнай нацыянальнай свядомасці; "Руска-беларускія крыжасловы"; гістарычны нарыс Уладзіслава Сыракомлі "Мінск"; кнігу пра лёс беларускай эміграцыі за мяжой "У землякоў за акіянам" (аўтар Таццяна Антонава) і іншыя выданні.

Жыццёвыя сітуацыі

КАЗЁННЫЯ ЛЮДЗІ

Ці шмат чалавеку патрэбна для таго, каб ён адчуў сябе шчаслівым? Ды не. Крышку ўвагі, спагадлівасці, добразычлівасці, цёплых чалавечых адносін. Відаць, якраз гэта мелі на ўвазе мясцовыя ўлады, калі аб'явілі пра тое, што пажылыя людзі карыстаюцца асаблівымі ільготамі пры праездзе на гарадскіх аўтобусах: ён для іх бясплатны. Вітаць патрэбна такую ініцыятыву.

Таму балюча робіцца часам, калі табе прыходзіцца быць сведкам здзеклівых, пагардлівых адносін да састарэлых з боку казённых людзей - кантралёраў на грамадскім транспарце. Іх хлебам не кармі, а дай магчымасць паказаць, што яны, бачыце, нейкая шышка на роўным месцы. І менавіта пажылыя людзі падвяргаюцца нападкам з боку кантралёраў, якія патрабуюць у іх прад'явіць дакумент (мусіць, маецца на ўвазе пенсійнае пасведчанне). Дык няўжо зморшчыкі, якія прарэзалі твар састарэлых бабулі ці дзядулі, іх спрацаваныя рукі - не лепшае сведчанне іх узросту? Не, аказваецца: калі ты не паклаў гэтае злашчаснае пасведчанне ў сумачку ці ў кішэню, то трымайся: ў вачах кантралёраў адразу выглядаеш "маладым", таму яны патрабуюць у цябе талон на праезд.

Прынамсі, сведкам менавіта такой сітуацыі мне давялося стаць напярэдадні Дня Незалежнасці, едучы ў аўтобусе No 1. Калі адну бабулю ўсё ж такі пасажыры змаглі абараніць ад настойлівых намаганняў кантралёра, то з другой кантралёр наздзекавалася, як магла. Бабулька ехала на вакзал. Відавочна, зайшоўшы ў аўтобус з дачкой ці з унучкай, не паспела набыць на яе талон. Не ведаю, што адбывалася ў хвасце аўтобуснага салона.Заўважыла, што да кабіны вадзіцеля падышла кантралёр, а за ёю бабулька, якая з узрушэннем, узбуджана сцвярджала, што спазняецца на маршрутны аўтобус, прасіла абілеціць яе і даць выйсці на прыпынку ля вакзала. Ды дзе там: кантралёр настолькі захапілася сваёй уладай, што зрабіла "вялікую ласку": высадзіла бабульку ля стадыёна, уручыўшы ёй не адзін талон, а тры. Жанчына са слязьмі, з праклёнамі выйшла з аўтобуса, а за ёю панеслася: "Якая я, такая і ты".

Ящчэ раней я паспрабавала ўмяшацца, выказаць сваю думку, а тут і зусім не вытрымала: "Ды хто вам даў такое права - абражаць чалавека? Увогуле вас ніхто не прасіў даваць гэтай жанчыне тры талоны. А раптам у яе толькі гэтыя грошы і болей няма? Нельга так здзекавацца з людзей".

Думаеце , кантралёр збянтэжылася і ў ёй загаварыла сумленне? Хаця б не так: мой сапсаваны настрой яна яшчэ больш сапсавала сваёй грубасцю, сваім "тыканнем" і скаргамі на тое, што ёй, інваліду, цяжка прыходзіцца. Спачуваю яе хваробе, яе бядзе, але не магу зразумець аднаго: навошта рабіць інвалідамі іншых? Некалькі сустрэч з такімі кантралёрамі могуць прывесці нават да лятальнага выніку. Ды і перад гасцямі нашага горада сорамна: абслугоўванне на транспарце з'яўляецца паказчыкам вельмі нізкай культуры. Колькі такое можа працягвацца?

Застаецца дадаць, што аўтобус, у якім разгортваліся апісаныя вышэй падзеі, прыбыў на першае рудаўпраўленне недзе а палове дзевятай ...

Наш кар.

САБРАЛІСЯ БЕЛАРУСЫ СВЕТУ...

(пачатак на стар. 2)

- Гэта там, у вас, схіляюць перад настаўнікамі галаву, - кажу, - а ў нас ні ўрад, ні грамадства ніяк не могуць усвядоміць, што менавіта адукацыі і культуры неабходна аддаць перавагу, і наша настаўніцтва знаходзіцца ў прыніжаным стане як маральна, так і матэрыяльна.

- Не, я паважаю настаўнікаў. Гэта яны навучылі мяне матчынай мове, выхавалі ўва мне пачуццё любові да Бацькаўшчыны, - прамовіў мой сусед.

- Дзякуй вам за гэта, - расчулена праказала я. - Мяне ж захапляе тое, што вы за пяцьдзесят гадоў ростані з Беларуссю не забылі яе мову.

- Ды гэта ж было б вялікім сорамам, страшнай ганьбай, калі б я выракся сваёй гаворкі, не валодаў мовай свайго народа.

Мне тады падумалася: добра было б, каб у кожнага беларуса, які жыве на гэтай святой, шматпакутнай зямлі, было вось такое абвостранае пачуццё нацыянальнай годнасці - не трэба было б тады біцца, як рыба аб лёд, даводзячы кожнаму, што мы як нацыя маем свае адметныя асаблівасці і ў гістарычным, і ў моўным плане.

КРУГЛЫ СТОЛ

Праграма з'езда была насычаная. Выставы, канцэрты, сустрэчы па інтарэсах, круглыя сталы... Мяне вельмі хвалююць розныя аспекты нашага жыцця, але ў другі дзень працы з'езда прыняла ўдзел у паседжанні круглага стала "Беларуская дзяржаўнасць". Не магу быць абыякавай да таго, што прынцыпы будавання дзяржаўнасці ў нас парушаюцца. У першую чаргу гэта датычыцца правоў чалавека.

Дасюль не магу зразумець, па якім прынцыпе людзі ў нас дзеляцца на сяброў і ворагаў. Калі чалавек у гады вайны вучыў дзетак у школцы - значыць, ён вораг? А як жа тады называць тых, хто чыніў гвалт з нашых людзей у Курапатах, хто збіраў кампрамат на сумленных грамадзян Беларусі, якія змагаліся за нацыянальную ідэю і (ці не парадокс?) былі асуджаны за гэта на катаржныя работы з адначасовым пазбаўленнем усіх чалавечых правоў? Ці не сябрамі? Дзіўна тое, што гэтыя "сябры", апантаныя маніяй пошуку ворагаў, імкнуліся ўбачыць смяцінку ў чужым воку, а ў сваім нават бервяна не заўважалі. У выніку сумленныя людзі працавалі на Волгабудзе, кармілі камароў у сібірскай тайзе, узводзілі гмахі новабудоўляў на Поўначы, а "праўдашукальнікі", паляўнічыя на "прывідаў" працягвалі свае бязбеднае існаванне.

Выходзіць, што яны, тыя, у каго рукі заплямлены крывёю бязвінных ахвяраў, засталіся беспакаранымі, а з тых, хто вытрымаў суровыя выпрабаванні, змагаючыся за дзяржаўнасць Беларусі, да гэтага часу так і не знята ганебнае кляймо здраднікаў. Ужо агульнапрызнаны той факт, што барацьба супраць таталітарнага рэжыму была апраўданай і абгрунтаванай. Ды ніяк не жадаюць пагадзіцца з гэтым артадоксы ў органах Мінскага абласнога і Вярхоўнага судоў, а таксама ў рэспубліканскай Пракуратуры.

Вядома, я не магла не выступіць на паседжанні круглага стала і не выказаць думку аб неабходнасці рэабілітацыі паэта Лявона Случаніна, які жыве ў Салігорску. Прынамсі, Лявон Раманавіч таксама быў запрошаны прыняць удзел у працы з'езда, але па стане здароўя не змог прыехаць на гэты форум.

У перапынку да мяне падыходзілі ўдзельнікі з'езда, цікавіліся станам здароўя паэта, яго творчасцю. Запомнілася знаёмства з аўстралійскім беларусам, ураджэнцам горада Слуцка, Уладзімірам Шнэкам. Памятная яна яшчэ і таму, што гэты наш суайчыннік мае адносіны да выпуску ў Аўстраліі ў 1956 годзе паэмы Лявона Случаніна "Рагнеда".

Расказваць пра з'езд, дзяліцца ўражаннямі можна бясконца, аднак магчымасці газетнай плошчы абмежаваныя, расказаць пра ўсё проста немагчыма. Ды і ці варта паўтараць тое, што ўжо напісана пра гэты сапраўды вялікі форум у розных перыядычных выданнях? Адно патрэбна адзначыць: з'езд меў плён. Наступная сустрэча беларусаў свету адбудзецца праз чатыры гады. Хацелася б верыць, што да гэтага часу Беларусь стане сапраўднай суверэннай дзяржавай, у гарадах і вёсках якой будзе гучаць родная мова.

Марыя Мацюкевіч,
старшыня Салігорскай
рады ТБМ імя Ф.Скарыны

ПАСХАЛІЯ ПРАВАСЛАЎНАЯ

Хочаце ведаць, калі будзе святкавацца Вялікдзень па праваслаўным календары ў бліжэйшыя ... семнаццаць гадоў? Калі ласка!

- 1994 год -1 мая
- 1995 год -23 красавіка
- 1996 год -14 красавіка
- 1997 год -27 красавіка
- 1998 год -19 красавіка
- 1999 год -11 красавіка
- 2000 год -30 красавіка
- 2001 год -15 красавіка
- 2002 год -5 мая
- 2003 год -27 красавіка
- 2004 год -11 красавіка
- 2005 год -1 мая
- 2006 год -4 мая
- 2007 год -8 красавіка
- 2008 год -27 красавіка

● *Паданні даўніны сівой*

ПРА РЭЧКУ АРЫШТАНТКУ

Даўно гэта было, пры цару. Людзі расказваюць... Нейкі магнат сек лес каля Старобіна, збываў яго замежным купцам. Каб скараціць шлях для сплаву драўніны, рашыў злучыць Случ з Марачу. Капаць канал сагналі ў палескія балоты катаржнікаў. З дня ў дзень стаяў над наваколлем звон кайданаў, прыглушана гучалі стогны нявольнікаў. Шмат цяжкай людской працы было пакладзена, шмат жыццяў аддадзена, перш чым канал даўжынёй дванаццаць кіламетраў пачаў "працаваць" на капіталіста... Але жыве ў народзе памяць аб тых, хто пад звон кайданаў пракладваў гэты водны шлях, - завуць рэчку Арыштанткай.

ПРА НАЗВУ РОЖАН

Былі тут балоты кругом. А прыйшоў адзін чалавек, паставіў ражон і кажа:" Тут жыць будзем". Ад таго і Рожан пайшоў.

ЧАМУ СТАРОБІН ТАК НАЗЫВАЕЦЦА?

Было гэта даўнымдаўно, у час мангола-татарскага нашэсця. Манголы з нарабаваным дабром і палоннымі ішлі ў сваю багатую Арду. Але палескія балоты і вясенняе разводдзе перагарадзілі ім дарогу. З імі было сто маладых дзяўчат. І вось, каб не карміць сваіх рабынь, яны закапалі іх жывымі. Кажуць, што гэта было недзе бліз цяперашняга Старобіна. Спачатку гэтае месца называлася Старобынь (сто рабынь), а затым - Старобін.

АДКУЛЬ УЗЯЛАСЯ НАЗВА ВЁСКІ ГОЦК

Калісьці, даўнымдаўно, ніхто ўжо не можа сказаць дакладна, колькі соцень год таму назад, калі яшчэ русалкі спакойна жылі побач з людзьмі, жыхары вёскі злавілі ў лясочку ля балота нейкую цудную істоту. Была яна чымсьці падобная на птушку і нечым падобная на чалавека. Былі ў яе вялікія круглыя вочы, моцныя крылы і вялікія лапы. Жыхары абулі гэтае стварэнне ў лапці і вырашылі весці да пана, які жыў на другім астраўку гэтага балота. Людзі ўзялі гэтае цуда за лапы-крылы і павялі па кладках. А кладкі ўдараліся аб ваду і раздаваліся над балотам: "Гоц, гоц, гоц". Так і ўзнікла назва той мясціны, на якой з цягам часу пасяліліся палешукі, якія доўгі час не ведалі, што гэта птушка - сава. Вось так і выйшла "Гоцк".

● *Кулінарыя*

ТОЕ-СЁЕ ПРА ГРЫБЫ

Грыбы - прадукт, які хутка псуецца, нагэтаму яны павінны быць выкарыстаны ў дзень збору. Першыя стравы лепш за ўсё гатаваць з баравікоў - белых грыбоў. Яны не афарбоўваюць булён у цёмны колер. Для другіх страў грыбы тушаць, абсмажваюць ці адварваюць, а потым тушаць. Перад смажаннем белыя грыбы толькі апарваюць, а астатнія адварваюць на працягу 10-15 хвілін.

КУЛІНАРНАЯ ДАВЕДКА

Каб не атруціцца ядомымі грыбамі, неабходна строга захоўваць наступныя правілы: нож для чысткі грыбоў павінен быць з нержавеючага матэрыялу; грыбы нельга доўга вымочваць. Іх варта хутка прамыць халоднай вадой і адкінуць на рэшата; ачышчаныя, асабліва ўжо прамытыя грыбы адразу ж канчаткова апрацоўвайце; стравы з грыбоў можна захоўваць 24-30 гадзін у халадзільніку пры тэмпературы мінус 2 - 4 градусы. Нельга пакідаць на наступны дзень грыбныя стравы, прыгатаваныя з бульбай. Грыбы значна паляпшаюць смак ежы. Напрыклад, кволыя сыраежкі або трубчастыя грыбы (баравікі, падбярозавікі, падасінавікі), калі іх прасмажыць і дадаць у мясны фарш, надаюць асаблівы водар мясным тэфтэлям. Некалькі свежых лісічак, калі іх дадаць у любы суп, робяць яго смачнейшым. Тоўчанымі грыбамі ці грыбным парашком можна прыпраўляць стравы з мяса і агародніны. Ва ўсіх стравах грыбы смачнейшыя, калі яны найдрабней нарэзаныя. Каб грыбы не чарнелі ў час апрацоўкі, іх апускаюць на працягу чысткі ў каструлю з халоднай, злёгку падсоленай вадой, у якую дадаюць крыху воцату. Калі мяркуецца смажыць сушаныя грыбы, іх патрэбна з вечара вымыць, пакласці ў каструлю з малаком, раніцой нарэзаць і смажыць звычайным чынам, затым заліць смятанай, пасаліць і давесці да кіпення.

ГРЫБЫ СУШЫЦЬ ... ХАЛАДЗІЛЬНІК

Многія грыбнікі-аматары сушаць грыбы ў печы або на сонцы. Аднак мала хто, мусіць, ведае пра іншы, вельмі просты спосаб сушкі. Пасля таго, як грыбы ачышчаны ад ляснога смецця, у іх падрэзаны ножкі і выдалены чарвівыя месцы, яны раскладваюцца на ліст паперы і змяшчаюцца ... у халадзільніку. Такіх слаёў можа быць некалькі. Лепш за ўсё грыбы размясціць у ніжняй частцы халадзільніка, Пасля гэтага пра іх можна забыць на паўтара-два тыдні. Затым грыбы вымаюцца з халадзільніка і кладуцца на доўгае захоўванне ў сухое месца. Пасля сушкі холадам грыбы атрымліваюцаа больш мяккімі, чым пры сушцы цяплом, але смак іх не мяняецца.

ЗАЛІЎНОЕ З БАРАВІКОЎ

Неабходна мець 350 грамаў свежых баравікоў, 50 грамаў алею, 2 сталовыя лыжкі жэлаціну, 1 сталовую лыжку гарчыцы, жаўток аднаго яйка. У літры салёнай вады адварваюць баравікі і дробна рэжуць. У палову шклянкі халоднай кіпячонай вады сыплюць жэлацін, даюць разбухнуць на працягу гадзіны і выліваюць у грыбны булён, грэюць на слабым агні да поўнага растварэння, але не кіпяцяць. Заліваюць баравікі і ставяць у халадзільнік. Гатуецца соус: расціраецца да пабялення жаўток, гарчыца, алей, соль, цукар, дадаецца на смак харчовы воцат. Да заліўнога падаецца гарачая маладая бульба, агуркі і памідоры.

ГРЫБНАЯ САЛАТА З МАКАРОНАЙ

Макарона адварваецца ў падсоленай вадзе і нарэзваецца кавалачкамі даўжынёй прыблізна ў адзін сантыметр. Соленыя ці марынаваныя грыбы нарэзваюцца брусочкамі, цыбуля шынкуецца, яйкі і соленыя агуркі рэжуцца долькамі. Усе прадукты кладуцца ў салатнік і заліваюцца соусам. Салату ўпрыгожваюць зяленівам, скрылікамі яек. На 250-300 грамаў грыбоў патрабуецца 100-150 грамаў макароны, невялікая цыбуліна, адно-два яйкі, адзін солены агурок, соль і перац на гусце. Для соусу - 1-1,5 шклянкі смятаны ці сумесі са смятаны і маянэзу.

ШЧЫ КІСЛЫЯ З ГРЫБАМІ

Капусту разам са свінінай варацы ў вадзе амаль да поўнай гатоўнасці. Падрыхтаваныя грыбы нарэзваюць саломкай і тушаць разам з цыбуляй, дадаўшы крыху шпігу ці тлушчу. Затым грыбы кладуць у суп і запраўляюць яго соллю і кменам. Падаючы страву на стол, у талерку дадаюць смятану і пасыпаюць здробненай зялёнай цыбуляй. На 100 грамаў соленых ці 30 грамаў сушаных грыбоў - кіслай капусты 300 грамаў, свініны 100 грамаў, вады 1 літр, цыбулі 1-2 штукі, смятаны 2 сталовыя лыжкі, кмену, зялёнай цыбулі і солі на смаку.

Заснавальнік: Салігорская раённа-гарадская рада ТБМ Імя Ф.Скарыны.

Адрас рэдакцыі: 223710, г.Салігорск,вул.Заслонава, 95-227. Телефон: 3-21-25.

Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі.

За рэдактара М.С.Мацюкевіч.

Камп'ютарны набор і вёрстка зроблены пры дапамозе фірмы "Грэйп".

Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў.

Фундатар: таварыства з абмежаванай адказнасцю "БелПВТТА".

Газета надрукавана афсетным спосабам у Слуцкай узбуйненай друкарні. 223610 г. Слуцк, вул. М. Багдановіча

Наклад 999 паасобнікаў. Заказ No1885